توركیا بە پشتیوانی بارزانی و سوننە بەعسییەكان ئەچێتە شەرەوە … ئەحمەد رەجەب

هەواڵەكانی ناوخۆو جیهانییەكان باس لە نزیكبوونەوەی شەری موسڵ ئەكەن و عێراق داوا ئەكات توركیا بگەرێتەوەو، ئەمریكا هەوڵئەدات هەردوو وڵات لە سەر شەری موسڵ رێكبكەون و رێز لە خاكی عێراق بگیرێت ئەمە لەلایەك، لەلایەكی دیكەوە توركیا سوورە لە سەر مانەوەو بەشداریكردن و، پشت بە مەسعود بارزانی وسوننە بەعسییەكان بە ناوی “” حەشدی نیشتمانی”” ویارمەتی عەرەبستانی سعودی و قەتەرو وڵاتانی كەنداو ئەبەستێت.

ئەمریكا سوورە لە سەر دەستپێكردنی شەری موسڵ و، هەوڵئەدات جۆرێك لە تەبایی لە نێوان عێراق و توركیاو، حەشدی شەعبی شیعەكان و، عەرەبە سوننە بەعسییەكان بێتە كایەوەو، ئەمریكا ئەیەوێت پێش ئەوەی باراك ئۆباما ماڵئاوایی لە كۆشكی سپی بكات، سەركەوتن لە شەری موسڵدا بەدەستبهێنێت و، ئەوەش ئەبێتە هۆیەكی گرنگ بۆ سەركەوتنی هێلاری كلینتۆن پاڵێوراوی دیموكراتەكان لە هەڵپژاردنی چاوەڕوانكراوەكەی كۆتایی ئەمساڵ.

توركیا وەك میراتگری دەوڵەتی عوسمانی هەر لە دروستبوونییەوە بە هەموو شێوەیەكی درندانە كەوتە گرتن و گوشتنی گەلان و، بۆ نموونە كوشتنی بە كومەڵ (جینۆسایدی) ئەرمەنەكان و، سەركوتكردنی كوردو شۆرشەكانی، شۆرشی شیخ سەعیدی پیران و، شۆرشی ئاگریداغ و تاوانی كۆمەڵكوژی دەرسیم و، لە سەر هەمان سیاستدا هیچ رژێمێك لە رژێمە داگیركەرەكانی كوردستان بە ئەندازەی رژێمی توركیای كەمالی خوێنرێژ هەوڵی پاكتاوی نەژادی كوردی نەداوەو، تەنانەت لە بەعسییەكان زیاترو زیاتر.

توركیا لە دوای راپەرینە مەزنەكەی گەلی كوردستان و، دروستبوونی هەرێمی كوردستان بە هەموو جۆرێك دژایەتی سیاسی و ئابوری هەرێمیان كردو، لە پاش روخانی رژێمی دیكتاتۆری سەدام حوسەین و حزبی بەعسی عەرەبی روویكردە سیاسەتی دەستێوەردانی كوردستان و، پێش هەموو شتێك یارمەتیدانی توركەكان و، كەمە كەمە خۆی لە بەرپرسانی هەرێم نزیككردەوەو، دەستی كرد بە ناردنی كۆمپانیای بوارەكانی خزمەتگوزاری و بیناسازی و رێگاوبان.

توركیا لە گەڵ بەرپرسانی هەرێمی كوردستان نزیكبووەوەو، بەڵام

دەستیکرد بە ئۆپەراسیۆنێکی قیزەوەن و، سەربازەکانی سوپای تورکیا لە شارەکانی باکووری کوردستان سەدان گوندو دێهاتیان وێرانکردو، ئەو ئۆپەراسیۆنە سەربازییەش بە بەشداری دەیان هەزار سەرباز، جەندرمە، پۆلیس، ئاسایش و جەردەوان (جاش) و، بە بەکارهێنانی سەرجەم جۆرەکانی چەکە قورسەکان و تەکنەلۆژیای جەنگ و فڕۆکە جەنگییەکان و هەلیکۆپتەرە سەربازییەکان و تانک و راکێت و تۆپەوە بەڕێوەچوو.

رژێمی تورکیا سوودی لە شەری نگریسی نێوان پارتی دیموکراتی کوردستان (پدك) و یەکێتی نیشتمانی کوردستان (ینك) وەرگرت و، بە یارمەتیدان و پشتگیری پدك هێزی سوپای تورکیا سنوری هەرێمیان بەزاندو، لە پاش وەستانی شەرو، رێکەوتنی واشنتۆن لە نێوان پدك و ینك سوپای تورکیا نەکشایەوەو، بە پێچەوانەوە بڵاوەی بە هێزەکانی کردو، لە چەندین شوێن، لە ئامێدی و بامەرانی و شوێنی دیکە جێگیربوون و، بەوەش نەوەستاوە بە تۆپ و فڕۆکەی جەنگی خاکی کوردستان لە قەندیل و زاخۆو ئامێدی و شوێنی دیکە ئەکوتێ و، ئەگەر شەری موسڵ دەستپێبکات، تورکیا لەشکر کێشی بۆ قوڵایی هەرێمی کوردستان ئەکات و، بە نیازە بگاتە ئاواتەکەی بە داگیرکردنی کەرکوك.

عەربستانی سعودی بە ئاشکراو، لە سەر زاری عادل ئەلجبیر وەزیری دەرەوە پشتیوانی لە هێزەکەی تورکیا لە باشیك ئەکات، چونکە سیاسەتی عەرەبستانی سعودی لە گەڵ سیاسەتی تورکیا یەکئەگرێتەوەو، هەردوو پەرێشن و، گوایە رێگە نادەن دیمۆگرافیای موسڵ تێکبدرێت و، بەرامبەر بە ئاخافتنەکەی عادل الجبیر، وەزارەتی دەرەوەی عێراق وەڵامیدایەوە کە حەشدی شەعبی رۆڵیان هەبووە لە شەر دژی دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) و، لە شەری موسڵیشدا رۆڵیان ئەبێت و، راشیگەیاندووە: ئاخافتنەکەی وەزیری دەرەوەی عەرەبستانی سعودی بێ نرخە.

تورکیا هەوڵئەدات بەشدری لە شەری مۆسڵدا بکات و، عێراق نایەوێت تورکیا بەشداری بکات و، رەنگە سەرەتای شەڕێکە لە نێوان هێزەکانی حەشدی شیعەکان و، هێزەکانی حەشدی بەناو نیشتمانی سوننەکان دروستبێت و، بەدوایدا وەك مۆدێل و دیکۆرەکەی راپەرینی خەڵکی سوریا، هەندێك گروپی جیهادیی ئیخوان ئەالموسلمین و، وهابی و سەلەفی کە لەلایەن تورکیا و عەربستانی سعودی و قەتەرەوە ئامادەکراون دەست بەسەر هەندێك ناوچەدا بگرن و، هێزە شیعەکانیش دەستەوەستان نابن و هەندێك ناوچەی دیکە کۆنترۆڵ ئەکەن.

زۆربەی خەڵکی موسڵ عەرەبی سوننەن و، ژمارەیەکی زۆریش کوردی

تیایەو، لە مێژەوە زۆران لە نێوان کوردو حکومەتی ناوەندی هەیەو، تورکیا پەیوەندی بتەوی لە گەڵ بەرپرسانی هەرێمی کوردستان هەیەو، ئەیەوێت لەو سونگەیەوە دزە بکات و، بەشداری بێت لە شەری موسڵداو. بێگومان بۆ تورکیا موسڵ تام و چێژی تایبەتی هەیەو، خۆونێکی عوسمانلییەو، دەمێکە هەوڵئەدات بۆ گەیشتن بەو ئاواتە.
دوور نییە لە پرۆسەی شەری موسڵ، شەرێکی چاوەروانەکراو لە نێوان هێزەکانی تورکیاو، هێزی پێشمەرگەی کوردستان دروست بێت و، ئەوەش سەرەرای پەیوەندی پتەو لە نێوانی بەرپرسانی هەردوولا هەیەو، ئەم هەنگاوەش لەگەڵ بەرژەوەندی وڵاتان بە تایبەت ئێران و ئەمریکا ناگونجێت و، سیاسەتی واشنتۆن پشتگیریکردنە لە کوردان و، لە بەر ئەم هۆیە شەری موسڵ دوائەکەوێت و، زۆر ستم و سەختە بزانرێت دەسکەوتی تورکیا لە رووی سەربازییەوە چییە و، لەم کاتانەدا هێزە چەکدارەکانی عێراق ئامادەیە شارەکە ئازاد بکات و، وتەبێژی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا دووپاتی ئەکاتەوە کە بەغدا سەرکردایەتی هەڵمەتی ئازادکردنی شارەکە ئەکات و، بۆ بەشداریکردن لەم هەڵمەتەدا سەدان راوێژکار لە ئەمریکاو وڵاتانی رۆژئاوا هاتوون و، وایان داناوە پرۆسەکە کاتێکی درێژی بؤێت.
تورکیاو عەرەبستانی سعودی و قەتەرو هەندێ لە وڵاتانی کەنداو بە پاڵپشتی عەرەبە سوننە بەعسیەکان هەوڵ ئەدەن بەشداری بکەن لە شەری موسڵدا بە بیانووی پاراستنی دیموگرافیای شاری موسڵ و،بەلام لە راستیدا تورکیاو عەرەبستانی سعودی دەستیان بۆ رێکخراوە تیرۆریستییەکان درێژ کردووەو، ئالوودەی دەستێوەردانن لە وڵاتانی دیکەو، لە ئێستادا بۆ نموونە عەرەبستانی سعودی دەستی لە کاروباری یەمەن و بەحرین و عێراق و سوریاو لیبیاوتونس و وڵاتانی ئەفریقیا هەیەو، تورکیا و وڵاتانی کەنداو پێیان ناخۆش بوو، کاتێك شیعەکان توانیان چەتەکانی دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) لە تکریت و ئەنبارو فەللوجەو گەیارە راوبنێن و، ئەو ناوچانە پاك بکرێنەوەو، کورزی گەورە لە گروپە ئیسلامییە توندرەوەکان و تیرۆریستان بسرەوێنن.
ئەمریکا داوای لە تورکیاو عێراق کرد دان بەخۆیان بگرن و، قسەکانی رەجەب تەیب ئەردۆگان و وڵامەکانی حەیدر ئەلعەبادی وەلابخەن و، بە دوای چارەسەر بگەرێن و، بە پێی وتەبێژی وزارەتی دەرەوەی ئەمریکا هەموو ئەو هێزانە لە عێراقدا ئەبێت لە گەڵ حکومەتی عێراق رێکبکەون و، هەموو لایەك هەوڵبدات دژی دوژمنی سەرەکی هاوبەش بێت کە داعشەو، وپێویستە رێز لە سەروەری عێراق بگیرێت.
بە هۆی مەکرو نازی تورکیاوە شەری موسڵ زۆر ئاڵۆز ئەبێت و، هەرەشە لە بەرژەوەندی ژمارەیەك لە وڵاتانی ناوچەکە ئەکات و، دوور نییە پرۆسەی ئازادکردنی شارەکە کە لە ژێر دەستی داعشدایەو، لەم

رۆژانەدا دەستپێ ئەکات ببێتە هۆی ناکۆکی عێراق و ئێران و تورکیاو، بە پێی پسپۆرە سەربازییەکان تورکیا نیازی پرۆسەیەکی وەك داگیرکردنی جەرابلوسی سوریا هەیەو، پەرە بەداگیرکردنی خاکی عێراق بدات و، ئەو کارەش ئاسۆی پەیوەندییەکانی نیوان عێراق و تورکیا روونتر ئەکاتەوە.
تورکیا واسەیری موسڵ ئەکات بەشێك بێت لە خاکی تورکیاو، کاتی خۆی ویلایەتی موسڵ، یەکێك بووە لە ویلاتەکانی ئیمبراتۆرییەتی عوسمانی و، لە ساڵی 1921 عێراق پەیدا بوو، موسڵ خرایە سەر عێراق و، لە ساڵی 1926 دانرا بە سنووری کۆتایی و، لەو کاتەوە تا ئێستا تورکیا هەوڵئەدات موسڵی بۆ بگەڕێتەوە وەك بەشێك لە خاکەکەی و، ئێستا تورکیا جێپێی لە خاکی عێراق قایم کردووەو، یەکینەی سەربازی هەیەو، سوننە عەرەبەکان هاوراو هاوجووتن لە گەڵیانداو، هەوڵئەدەن ببنە بەربەست لە بەرامبەر حەشدی شەعبی شیعەکان بۆ ئەوەی دەست بەسەر شاری موسڵ نەگرن و، بەرپرسانی تورکیا شەڵەژاون و، ئەترسن بەغدا بە تەواوەتی دەست بەسەر موسڵ بگرێت و، هیزە سوننییەکان قاو بدەن و، ئەگەری پێکدادان لە نێوان ئێران و تورکیا لە موسڵ رووبدات و، هەریەك لەو دووانە هەوڵ ئەدەن ئەم ناوچە ئیستراتیجییە کە بە نەوت دەوڵەمەندە بخاتە ژێر رکیفی خۆی.
بە پێی لێدوانی پارێزگاری پێشووی نەینەوا (موسڵ) ترسنێکی هەڵاتوو ئەسیل نوجەیفی شەری موسڵ بەبێ تورکیا نابێت و، ناتوانرێت پشتگیری تورکیا لە شەری ئازادکردنی موسڵدا پشتگوێ بخرێت و، پێوایە حەشدی شەعبی شیعەکان رۆڵیان لە شەری موسڵدا نابێت و، رۆڵی سەرکی ئەمانەن: سوپای عێراق، پێشمەرگە و حەشدی “”نیشتمانی”” و هاوپەیمانی نێودەوڵەتی و، لێرەشدا ئەم ترسنێکە لە باتی پێشمەرگە ئەڵێت کوردەکان.
ئەگەری ئەوە هەیە لە شەری موسڵ سوڵتان رەجەب تەیب ئەردۆگان بە سەرشۆری بگەڕێتەوە بۆ تورکیا یان جوڵە بە هێزەکانی نەکات و، چاوەروانی دەرئەنجامەکانی شەرەکە بکات و، دەنگۆی ئەوە هەیە داعش بەبێ شەر لە موسڵ بچێتە دەرەوەو، ئەڵێن ئەمریکاو عەرەبستانی سعودی رێککەوتوون رێگا بەرەو سوریا لە رووی چەتەکان بکرێتەوەو، شەرەکە بگوێزنەوە بۆ سوریا.
کورد هیوای بە هێزی پێشمەرگەیە رێگر بێت لە بەردەم هەوڵ و تەماحی تورکیاو، بە هیچ شێوەیەك نەهێڵێت تورکیا بۆ ناوچە کوردستانییەکان بکشێت و، تا توانایان هەیە پاڵپشتی هێزەکانی سوپای عێراق بن بۆ لەناوبردنی داعش.
ئەگەر تورکیا بەرەو دواوە نەکشێتەوەو رێگا خۆش ئەکات ئێران بە ئاشکرا بێتە ناو شەرەکەو، ئەو کات لافاوی خوێن هەڵئەچێ و بەرز

ئەبێتەوە خەڵکێکی زۆری تیائەچێ و، لەوەش خراپتر ئەگەر حەشدی شەعبی شیعەکان بکەونە شەر لەگەڵ سونەکانی حەشدی “نیشتمانی” و، کەس نازانێت ئاراستەکان بەرەو کوێ ئەچەن و، لەم دوو حەشدە کامیان سەرکەوتن وەدەسئەهێنێ و، براوە ئەبێت.

15/10/2016